

Наши научници учествују у прављењу сонде за Јупитер

Посетиоцима је улаз у „чисту собу“ забрањен (Фото С. Гуцијан)

Да ли свемирска сонда може да зарђа, да ли у свемиру има ветра, зашто је „чиста соба“ чистија од хируршке сале... само су нека од питања која су новосадски основци постављали научницима „Биосенс центра“ Универзитета у Новом Саду. Ови малишани су недавно имали прилике да упознају научнике који су понос и дика српске науке. Захваљујући њима Србија је једина земља ван ЕУ која има велики, такозвани тиминг пројекат, у оквиру „Хоризонта 2020“, највећег програма Европске уније за истраживање и иновације, са фондом од скоро 80 милијарди евра.

– Уколико прођу другу фазу „тиминга“ то би могао да буде наш највећи пројекат у „Хоризонту 2020“. Од 1.084 пријављена пројекта, одобрено је око десет одсто из наше земље. Иако на први поглед делује скромно, то је велики успех, јер је и на нивоу чланица ЕУ успешност нешто већа од 11 процената. У односу на претходни

оквирни програм који је трајао од 2007. до 2014. године, према појединим показатељима значајно смо напредовали, за разлику од неких других држава које нису чланице ЕУ, попут Швајцарске, Норвешке, Турске, Израела и Исланда, где индикатори показују стагнацију или тренд опадања – каже проф. др Виктор Недовић, помоћник министра просвете, науке и технолошког развоја, задужен за међународну сарадњу и европске интеграције.

У центру „Биосенс“ тренутно ради шест научноистраживачких група, међу којима су оне за нано и микро електронику, комуникације, роботiku и мехатронику, слатководну екологију... Коначни циљ је да ово постане европски центар изврности за напредне технологије у области одрживе пољопривреде и безбедности хране, један од девет у Европи. Предложени буџет новосадских истраживача био је 433.000 евра у првој фази коју су већ прошли, а очекује се још 29 милиона евра у другој фази.

– „Тиминг“ је део активности које се спроводе у „Хоризонту 2020“, а циљ је подршка мање развијеним регијама у Европи како би достигле стандарде развијених. То значи подршку за стварање нових или надоградњу постојећих центара изврности, повезујући их са најпрестижнијим институцијама у Европи у одређеним областима истраживања – објашњава проф. др Недовић.

Уколико новосадски научници прођу другу фазу, то би могао да буде наш највећи пројекат у „Хоризонту 2020“, највећем програму Европске уније за истраживање и иновације са фондом од скоро 80 милијарди евра

„Биосенс“ се бави увођењем напредних информационих технологија у пољопривреди, безбедности хране, екологији, заштити животне средине и шумарству. Њихов тим чине и повратници из иностранства, али и истраживачи из других земаља. У светске вести доспели су и са информацијом да ће правити компоненте за сонду коју ће европска свемирска агенција послати на Јупитер 2022. године. Истраживачи из Новог Сада далеко су догурали у односу на период када су читаву причу почињали из просторија Факултета техничких наука у Новом Саду пре скоро 10 година. Тада их је било троје, а данас је у центру, који се налази у „паметној згради“ Ректората Новосадског универзитета, запослено 68, углавном младих научника.

„Политика“ је имала прилику да прошле године обиђе „Биосенс“ и на лицу места се увери како изгледа ово „светско, а наше научно чудо“, под руководством директора проф. др Владимира Црнојевића и његове супруге и колегинице проф. др Весна Бенгин Црнојевић. Од момента када се прође кроз врата Института, све подсећа на унутрашњост свемирског брода по технолошким чудима која се у њему налазе.

„Чиста соба“, за коју су се заинтересовали и основци приликом недавне посете центру, у ствари је једна од најсавременијих лабораторија на којој новосадским научницима завиде и колеге са великих европских универзитета. Ту се слојеви атома слажу једни на друге, а улазак је, осим истраживачима, строго забрањен. Она је чистија од операционе сале и свако зрнце прашине било би једнако уласку слона у стакларску радњу, како је то својевремено објаснила др Весна Бенгин Црнојевић.

„Биосенс“ је основао и прву европску „Живу лабораторију“ за прецизну пољопривреду и прву живу лабораторију било које врсте у Србији, која укључује релевантна домаћа мала и средња предузећа, са циљем да истраживања у овом институту реше њихове конкретне потребе.

Проф. др Недовић истиче да је оно што се ради у Новом Саду део научних истраживања која представљају Србију у европској науци.

– Више од сто српских научних пројеката успело је у жестокој конкуренцији да се избори за новац и да постане део „Хоризонта 2020“. Од 2014. године успели су из европске касе да обезбеде око 28 милиона евра, а очекује се да у наредне четири и по године буду још успешнији – каже за наш лист проф. др Виктор Недовић.

Наша земља се у овај програм укључила 1. јула 2014. године и од тада су огромна средства постала доступна за домаће научнике, привреднике и цивилни сектор. Српски истраживачи, универзитети, институти и мала и средња предузећа предлагали су пројекте самостално или као део великих међународних конзорцијума. Најуспешнији су били у области информационо-комуникационих технологија, биомедицине, хране, пољопривреде, заштите животне средине, транспорта...